

DOŚWIADCZENIE WIARY OJCA LEONA DEHONA WEDŁUG ZAPISKÓW CODZIENNYCH I ZAPISKÓW O HISTORII MOJEGO ŻYCIA¹

Celem tego badania jest odczytanie doświadczenia wiary Dehona z jego dziennika, *Notes Quotidiennes* oraz z jego wspomnień, *Notes sur l'histoire de ma vie*². U początku niniejszego opracowania niezbędne jest sformułowanie co najmniej trzech założeń. Po pierwsze, niniejsze studium jest częścią szerszych badań w teologii duchowości, a konkretnie w zakresie jej metodologii. Z tego powodu należy podkreślić, że w tym odczytaniu doświadczenia wiary Dehona metodę fenomenologiczną stosuje się zgodnie z założeniami sugerowanymi przez Martína Velasco³.

¹ Rubens Rieg, *A experiência de fé de Padre Leão Dehon segundo 'Notes Quotidiennes' e 'Notes sur l'histoire de ma vie'*, w «Teologia em Questão» 34 (2018) 11-41.

² Autor korzysta z tekstów oryginalnych i z tłumaczenia części Wspomnień na j. portugalski, dostępnych na www.dehondocsinternational.org/. W języku polskim dostępne jest polskie tłumaczenie Dziennika do roku 1910 (przyp. tłum.).

³ Podstawą badań jest rozprawa doktorska *Teologia duchowa i fenomenologia. Wkład Juana de Dios Martín w metodę teologii duchowej*, obroniona na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim 16 czerwca 2016 roku. Juan de Dios Martín Velasco urodził się w Santa Cruz del Valle, Ávila, 8 marca 1934 roku. Został wyświęcony na kapłana diecezjalnego w Madrycie w 1956 roku i ukończył filozofię na Katolickim Uniwersytecie w Louvain w 1960 roku. Następnie przygotował pracę doktorską w Paryżu na Uniwersytecie Sorbona i obronił ją w 1961 r. w Louvain zatytuowaną *La philosophie de la religion selon H. Duméry: Études de sa méthode et de ses présupposés philosophiques*. Kontynuował również studia w zakresie filozofii religii i podstaw

Po drugie, fenomenologia opracowana przez Martína Velasco obejmuje zasadniczo trzy fazy: opis, który pełni funkcję porównawczą i klasyfikacyjną, odkrywanie istotnej struktury danych wydarzeń oraz zrozumienie doświadczenia. Metoda ta, będąca narzędziem pracy w niniejszym badaniu, została zastosowana do *Notes Quotidiennes* i *Notes sur l'histoire de ma vie* L. Dehona zgodnie z edycją online dostępną na platformie www.dehondocs.org. Zdecydowaliśmy się dać pierwszeństwo *Notes Quotidiennes*, ponieważ pisma te charakteryzują się większą prostotą i bezpośredniością w kontekście osobistego doświadczenia Dehona.

Wreszcie zakłada się, że czytelnik zna kontekst życia o. Dehona i duchowość Najświętszego Serca Jezusa, ponieważ ta rzeczywistość stanowi historyczny horyzont jego doświadczenia wiary.

1. Wieloaspektowe doświadczenie

Poniższy opis kategoryzuje grupy doświadczeń, które mają wspólne cechy, innymi słowy, identyfikuje cechy, które były najbardziej obecne w historii powołania ojca Dehona, która rozciąga się od roku przed jego święceniami do roku jego śmierci (1867-1925).

Czytając czterdzieści pięć zeszytów *Notes Quotidiennes* i porównując elementy, które mogą wskazywać na jego doświadczenie wiary, można powiedzieć, że u o. Dehona istnieje doświadczenie wiary przejawiające się w co najmniej sześciu aspektach lub poprzez sześć głównych cnót.

Te aspekty są opisywane przez o. Dehona w formie duchowego dzielenia się lub jako prosta świadomość duchowych owoców jego życia. Ojciec Dehon opisuje je lub pozwala im wybrzmieć w znaczeniach i interpretacjach, jakie nadaje wydarzeniom swojego życia, a nawet w sposobie działania w obliczu wyzwań duszpasterskich i relacji ze światem społecznym.

teologicznych we Fryburgu Bryzgowijskim. Obecnie jest emerytowanym profesorem, ale nadal prowadzi gościnne wykłady.

Sześć aspektów lub głównych wymiarów, które składają się na chrześcijańskie doświadczenie duchowe o. Dehona, to wewnętrzne życie w zjednoczeniu z Bogiem, Eucharystia (przede wszystkim jej sprawowanie), oddanie się Bogu, wymiar społeczny, misja i nabożeństwo do świętych. Te sześć elementów tworzy zintegrowaną i wzajemnie powiązaną rzeczywistość.

1.1. Życie wewnętrzne w zjednoczeniu z Bogiem

Doświadczenie wiary Ojca Dehona realizuje się przede wszystkim w wymiarze duchowym, który możemy określić jego życiem wewnętrznym⁴. Składa się ono z wewnętrznej przestrzeni osoby, w której ma miejsce cała dynamika zjednoczenia z Bogiem. Z tego powodu jest ono zdolne dostrzec wszystko, zarówno cierpienie, jak i radość. Innymi słowy, życie wewnętrzne jest przestrzenią, w której konstituuje się relacja osoby z Bogiem, a jednocześnie wymiarem, poprzez który postrzegana jest każda relacja ze światem⁵.

Już na początku opisu swojego doświadczenia wiary w *Notes Quotidiennes*, czyli na krótko przed święceniami kapłańskimi, ojciec Dehon zdawał sobie sprawę, że istnieją pewne elementy, które sprzyjają kultywowaniu jego życia wewnętrznego. Szukał pogodnego stanu ducha, który polegał na tym, że nie oddawał się próżnej chwale, to znaczy starał się nie przywiązywać do rzeczy i pozycji prestiżowych, ale używał ich z umiarem: „Z zaparciem się siebie, umiarem i pokojem od Boga, możesz iść naprzód w życiu wewnętrznym. Te trzy elementy będą w tobie fundamentem tej wielkiej wewnętrznej wolności, która zakłada wielki postęp w doskonałości”⁶.

Jednak wewnętrzna wolność jest wskazywana jako najbardziej odczuwalny znak istnienia warunków dla duchowego postępu. O. Dehon starał się pozostawać na tej drodze. Jest kilka momentów-

⁴ Por. NQT 39/93; 41/2.

⁵ Por. NQT 3/208.

⁶ NQT 1/116.

w, w których przedstawił kierunek, w jakim chce iść, jak i powód tego swego wysiłku. Jezus i Maryja są głównymi wzorami o. Dehona; w Maryi widział wszystkie cnoty Jezusa i razem z Nią dążył do doskonałego zjednoczenia z Ojcem: „Żyjmy życiem wewnętrznym z Jezusem; z Maryją, która odzwierciedlała w swojej duszy cnoty swojego Boskiego Syna”⁷, a następnie dodaje: „Nasz Pan jest doskonałym wzorem życia wewnętrznego ze względu na doskonałe zjednoczenie z Ojcem. Naśladujemy Go przez nasze słodkie i wierne zjednoczenie z Jego Sercem, Jego wolą i wolą Jego Ojca. To zjednoczenie jest źródłem pokoju duszy i czystej, roztropnej, wielkodusznej miłości bliźniego”⁸. Duchowe doświadczenie Dehona, jako życie wewnętrzne, staje się źródłem pokoju i czystej miłości. Szybko zdał sobie sprawę, że jest ono niezbędne w jego pracy duszpasterskiej: „Życie wewnętrzne jest podstawą apostołstwa. Pracowita osoba musi pozostać wierna ćwiczeniom pobożności bardziej niż jakimkolwiek innym i musi postawić się głęboko w obecności Boga, kiedy je rozpoczyna [...]. Apostołstwo musi być promieniowaniem łaski i świętości”⁹. Jeśli na początku jego duchowej drogi wymiar życia wewnętrznego był zasadniczo w fazie tworzenia się¹⁰, a raczej pozostawał celem do zrealizowania, kiedy ojciec Dehon osiągnął bardziej stabilną dojrzałość duchową, nadal rozwijał swe życie wewnętrzne¹¹, ale pojawiają się dwa dodatkowe elementy: skrucza i centralna rola Eucharystii. Próbując odczytywać własne życie, o. Dehon mówi, że „uwydatniają się słabości wieku. Powtórka z życia wewnętrznego [...]. Straciłem tak wiele łask w ostatnich latach! Mam jednak wrażenie nowej przejawu miłosierdzia od Serca Jezusa. On nadal chce mi przebaczyć”¹². W innym miejscu

⁷ NQT 1/45.

⁸ NQT 1/185.

⁹ NQT 25, 33.

¹⁰ Por. NQT 4, 155.211.

¹¹ Por. NQT 18, 33.50; 24, 55; 25, 28.31; 35, 44.95.169; 43, 4.45.49-57; 44, 141.

¹² NQT 44, 64; por. NQT 44, 137.

mówi: „Nie chcę nadzwyczajnych łask dla mojego życia wewnętrznego. Dążę do codziennego wzrostu istotnej łaski w modlitwie, regularności, Eucharystii, czy praktyce cnót”¹³. Jeśli życie wewnętrzne jest rzeczywistością wewnętrzną, w której ma miejsce dynamika duchowa, to centralnym elementem tej rzeczywistości jest zjednoczenie z Bogiem: „zjednoczenie z Bogiem oznacza serce w serce z Bogiem”¹⁴. To zjednoczenie jest warunkiem świętości i bycia w zgodzie z wolą Bożą. Oto, co napisał: „Świętość polega na zjednoczeniu z Bogiem i zgodności z Jego wolą. W przyszłości Bóg zrobi ze mną, co zechce. Mogę tylko szukać najbardziej pokornej i najmniej zazdrosnej postawy. W chwili obecnej Bóg wyraźnie prosi mnie, abym był doskonałym uczniem”¹⁵.

Zjednoczenie z Bogiem, jako doświadczenie Serca Jezusowego, stało się zatem jego stałym punktem odniesienia przez całe życie, co ukazał w postanowieniu podjętym pod koniec życia¹⁶: „Wyznaczę sobie wystarczająco dużo czasu na modlitwę, aby utrzymać zjednoczenie z Bogiem. Ustalę kolejność moich działań, a następnie ich ważność i pilność, i będę się starał wykonywać je przed Bogiem w spokoju i duchu wiary, miłości i zadośćuczynienia, zgodnie z moim powołaniem”¹⁷.

Serce Jezusa jest bezpiecznym miejscem odpoczynku i odzyskania sił, miejscem, w którym o. Dehon chce pozostać: „zjednoczenie z Bogiem w Sercu Jezusa, które będzie dla nas *domus refugii et turris fortitudinis*’ [Ps 31, 3; 61, 4]; czynimy wszystkie nasze czyny w taki sposób, aby Serce Jezusa podobało się nam i ofiarujemy je Ojcu *cum intentione recta, cum ordine, gaudio*”¹⁸. To właśnie temu Sercu o. Dehon ofiarowuje siebie i przez nie stara się podobać Bogu.

¹³ NQT 41, 2.

¹⁴ NQT 43, 27.

¹⁵ NQT 1, 3.

¹⁶ 1892 trudno nazwać końcową fazą życia (przyp. tł.).

¹⁷ NQT 6, 139.

¹⁸ NQT 1, 23.

W konsekwencji jego wewnątrz napelnia się łaską Bożą, jego serce zostaje upiększone, a jego istota staje się świadkiem chwały Bożej: „przez zjednoczenie z Bogiem nasza dusza nabiera wzniosłej wielkości, piękna i chwaly: *„In infirmitatibus gloriabor’* [2 Kor 12,5]”¹⁹.

Wszystkie wysiłki duszpasterskie i ich owoce zależą od wewnętrznej wolności dla działania łaski i intymności tego zjednoczenia: „Łaska Boża nie przynosi owoców, gdy znajduje nasze serca zatwardiałe przez niedbalstwo lub rozproszone przez bezużyteczność świata lub ciekawość. Bądźmy wytrwali w utrzymywaniu zjednoczenia z Bogiem i praktykujmy ubóstwo ducha i posłuszeństwo, odrzucając każdą bezużyteczną myśl i zajęcie”²⁰.

Pisze również w swoich notatkach o tym, „jak ważne jest wyrażanie życia wewnętrznego w naszych zewnętrznych zajęciach. Będziemy przynosić owoce w naszych obowiązkach proporcjonalnie do naszego zjednoczenia z Bogiem”²¹. Innymi słowy, jak już powiedziano o życiu wewnętrznym, owocność i podstawa każdego apostołatu leży w wierze, nadziei i miłości, zwłaszcza tej ostatniej, która z kolei jest ściśle związana z relacją z Bogiem: „bądźmy zjednoczeni z Bogiem, stałym, intensywnym, zawsze równym zjednoczeniu, które dokonuje się przez wiarę i nadzieję, ale przede wszystkim przez miłość”²².

Ojciec Dehon, podczas ćwiczeń duchowych, był w stanie podsumować swoje doświadczenie powołaniowe i duchowe jako to, które osiąga swe apogeum w Eucharystii. Nie oznacza to, że w historii pielęgnowania jego życia wewnętrznego i jego zjednoczenia z Bogiem²³ odniesienie do Eucharystii pojawiło się dopiero pod koniec. Wydaje się, że kiedy osiągnął dojrzałość swojego życia duchowe-

¹⁹ NQT 1, 95.

²⁰ NQT 1, 67.

²¹ NQT 43, 74.

²² NQT 1, 153.

²³ Znaczenie zjednoczenia z Bogiem pojawia się zarówno w jego nieustannym pragnieniu zjednoczenia, jak i w notatkach, które robił ze swoich reko-

go, uznał, że wszystko zawsze było skierowane do sakramentalnego Serca Jezusa w Eucharystii: „Moje powołanie wymaga zjednoczenia z Jezusem Hostią: życia adoracji i miłości, zadośćuczynienia i modlitwy, w jedności z *Boskim* Więźniem Tabernakulum”²⁴.

1.2. Eucharystia, zadośćuczynienie i ofiara

Życie wewnętrzne jest podstawą, fundamentem, na którym realizuje się spotkanie z Bogiem, a zjednoczenie z Bogiem jest jego ostatecznym celem. Eucharystia była centrum i siłą napędową życia duchowego ojca Dehona. Jako taka, będzie stanowić punkt oparcia i fundament dla innych rzeczywistości przez niego przeżywanych. Dzięki Eucharystii łączą się wszystkie elementy jego duchowości, ponieważ komunikuje się ona ze wszystkimi wymiarami wewnętrznego życia i apostołatu Ojca Dehona. «Eucharystia jest domem, podstawą, centrum każdego życia, każdego dzieła, każdego apostołatu. Całe odkupienie obraca się wokół Kalwarii, całe jego zastosowanie obraca się wokół ołtarza. Głosiciel Ewangelii, który nie żyje życiem eucharystycznym, proponuje jedynie martwe słowa i nieskuteczne działanie»²⁵.

Oznacza to, że Eucharystia jest nie tylko centrum życia wewnętrznego, ale życia w całości. Każdy zewnętrzny wymiar apostołatu jest motywowany i poruszany przez pełną miłości ofiarę Eucharystii. W rzeczywistości Eucharystia zawiera w sobie wyraźny wymiar ofiarniczy i wymiar miłującej obecności. Oto co o. Dehon powiedział w młodości o swoim doświadczeniu Eucharystii: Zbliżyłem się do Jezusa Chrystusa, Jego Boskiej służby i będę pracował, aby zjednoczyć się z Jego Sercem, z Jego cnotami, z Jego niezmienną łagodnością, z Jego nierozzerwalnym zjednoczeniem z Ojcem.

lekcji i lektur. Por. NQT 5,19 1; 17,9; 35,3; 36,115; 37,86.72; 38,144; 39,16.93; 40, 133; 41, 114.201; 43, 42.56-57.

²⁴ NQT 43, 132.

²⁵ NQT 25, 33.

Sakrament Eucharystii jest owocem Jego miłości [...]. Jezus chciał z miłości, aby pozostać obecnym dla nas. Chciał zjednoczyć się z nami i zjednoczyć nas ze swoim Sercem. Chciał nadal poświęcać się i ponosić śmierć za nas. – Konieczne jest przyjęcie szlachetniejszych i solidniejszych celów i dążenie do nich, nie do końca, ale do określonych środków. Po upadku musimy podnieść się pokornie, słodko i spokojnie²⁶.

Eucharystia jest darem Serca Jezusowego²⁷ i ofiarą, która wciąż się realizuje, przelewając i wypełniając swoją miłością ludzkie serce²⁸. Jednocześnie, czując się kochanym w ten sposób, o. Dehon odczuwał potrzebę odpowiadania miłością na miłość: „Jeśli głęboko wierzę, że Jezus jest miłością i że kocha mnie ogromną miłością, aż do męki i śmierci, aż do Eucharystii, jak mogę kochać Go chłodno? Nic tak nie porusza jak miłość, a Boża miłość jest niezwykle pobudzająca. To brak refleksji nad miłością Jezusa czyni nas przeciętnymi”²⁹.

Adoracja jest sposobem rozpoznawania, kochania i zadośćuczynienia Sercu Jezusa, które chciało być obecne w Eucharystii. Jest to modlitwa, w której o. Dehon stara się odpocząć na boku Jezusa, być przyjacielem, pocieszycielem, jak uczniowie Serca Jezusowego³⁰, ponieważ adoracja jest posługą miłości i zadośćuczynienia, innymi słowy, zjednoczeniem z Jezusem i prośbą o przebaczenie grzechów. Ojciec Dehon prosi, aby jego dusza była adorująca³¹.

Wymiar zadośćuczynienia jest konkretnie realizowany poprzez ślub żertwy, który złożył. Wraz z profesją zakonną o. Dehon pragnął „żyć i umrzeć jako ofiara Najświętszego Serca”³². Ofiara w tym

²⁶ NQT 2.10.

²⁷ Por. NQT 10, 10.

²⁸ Por. NQT 1, 40.143; 6, 156.

²⁹ NQT 37, 138.

³⁰ Por. NQT 43, 132.

³¹ Por. NQT 38, 44.

³² NQT 3, 320. Por. NQT 3, 194.

kontekście oznacza zjednoczenie się z ofiarą Jezusa złożoną Ojcu. W ten sposób zjednoczony, byłby w stanie wejść „w uczucia, w których nasz Pan ofiarował się Ojcu jako ofiara. Są to najczystsze i najwyższe uczucia”³³, innymi słowy, to znaczy dzielenie uczuć samego Jezusa Chrystusa (por. Flp 2,5).

Uznanie, że Jezus w swoim oddaniu się Ojcu jest jedyną ofiarą, zrodziło w ojcu Dehonia pragnienie naśladowania³⁴ swojego Miśtra, aż do stwierdzenia:

Jestem kapłanem i ofiarą. Żyję dla czterech celów ofiary. Odnowiam te dyspozycje wiary w trakcie drogi. Ale ołtarzem do złożenia tej ofiary jest Serce Jezusa. Jezus jest kapłanem i barankiem ofiarnym dla wiary. Tylko Jego ofiara jest prawdziwa, w pełni skuteczna i miła Ojcu. Każdego dnia ofiaruję moje serce wraz z Jego sercem. Moje jest kroplą wody zmieszaną z winem. Mieszkam w Sercu Jezusa i tam spotykam moich przyjaciół z nieba i ziemi: Najświętszą Dziewicę, aniołów i świętych, sprawiedliwych ziemi, a przede wszystkim dusze, które są ze mną zjednoczone przez szczególne braterstwo powołania³⁵.

Dyspozycja Dehona do bycia żertwą uczyniła jego życie i apostołat owocnymi, ponieważ wymagała od niego oddania się w ręce Opatrzności. Żertwa ma „misję odtwarzania ofiarnej gotowości Jezusa, w Jego życiu na ziemi i w Eucharystii”³⁶. Ofiary, pokuty czy próby nie są celem same w sobie, ale nabierają znaczenia, o ile są wyrazem miłości, o ile opierają się na miłości Jezusa do ofiarowania się Ojcu³⁷. Tak pisze o. Dehon:

Dusza, będąca pod wrażeniem Męki naszego Pana i widokiem grzechów świata, może ofiarować się Bogu jako ofiara

³³ NQT 2, 38.

³⁴ Por. NQT 39, 41.

³⁵ NQT 40, 87.

³⁶ NQT 39, 38.

³⁷ Por. NQT 41, 29.

sprawiedliwości, zjednoczyć się z męką naszego Pana, aby zadośćuczynić za zniewagi wyrządzone Bogu, aby zbawić dusze w zadośćuczynieniu za ich winy. Opatrzność pozwoli tym душom przejść wszelkie cierpienia wynagradzające³⁸.

Ofiara przechodzi rodzaj bezkrwawego męczeństwa poprzez swoje cierpienie i krzyże. Warto zauważyć, że o. Dehon, doświadczając w wierze zjednoczenia z Chrystusem w obłacji i żertwie, składa takiej samej ofiary, jak Jezus w swych ranach. Każde znoszone cierpienie, każdy apostolat podejmowany z motywem wynagrodzenia, ma w swojej perspektywie obietnicę życia. „Chwalebne rany Jezusa uczą nas drogi, która prowadzi do zmartwychwstania [...]. Rany Jezusa nieustannie wstawiają się za nami i są schronieniem, w którym zawsze znajdujemy nieskończony skarbiec zadośćuczynienia i zasług, które możemy ofiarować Jego Ojcu”³⁹.

Świadczą o tym jego pisma, które mówią o *Consummatum est* założonego przez niego Zgromadzenia. Kiedy zaś odrodziło się ono, o. Dehon ogłosił zmartwychwstanie swego Dzieła⁴⁰: „Przyjmuję wszystko z ręki Naszego Pana z miłością. Próby są łaskami. To konieczne wynagrodzenie. Oddaję się w ręce Jezusa”⁴¹. Później o. Dehon skomentował to wydarzenie, wyrażając między wierszami, jak on sam stawiał czoła nadchodzącym próbom:

Mój apel do Rzymu, badanie przez Święte Oficjum pism Siostry Ignacji, potępienie, *Consummatum est*, ponieważ nazywamy objawieniami to, co w większości nie było niczym więcej niż światłem na modlitwie, ponieważ wtedy zmartwychwstanie 29 marca dekretem upoważniającym nas do życia jako zgromadzenie diecezjalne w nadziei na coś więcej... *Consummatum est*

³⁸ NQT 45, 68.

³⁹ NQT 1, 128. Por. NQT 2, 4; 5, 55.

⁴⁰ Por. NQT 40, 95.105.113; 44, 13.140; 45, 65.78.

⁴¹ NQT 4, 374.

zostało zrealizowane, jak mi powiedziano. Dzieło Najświętszego Serca musiało odtworzyć te tajemnice naszego Pana⁴².

Eucharystia jest owocem miłości Chrystusa. Serce Jezusa jest otwartymi drzwiami, które dają dostęp do tej miłości. U Ojca Dehona doświadczenie tej miłości konkretyzuje się w gotowości adorowania i zjednoczenia się z Sercem Jezusa w formie ofiary, ufając, poddając się i porzucając siebie Bogu w odpowiedzi miłości.

1.3. Oddanie

Oddanie, które obejmuje zaufanie i *fiat*, wyłania się jako silny wyraz duchowości o. Dehona. Rzeczywistość poddania się pojawia się szczególnie w trzech konkretnych fazach, tj. w latach przygotowań do kapłaństwa i pierwszych latach kapłaństwa, w okresie ucisku związanego z *Consummatum est* i w ostatnich dziesięcioleciach życia.

W okresie przygotowania do kapłaństwa o. Dehon był pełen nadziei i miłości, które w nim płonęły⁴³. To dlatego, że święcenia kapłańskie i realizacja powołania, o które tak ciężko, w końcu się zbliżały, w obliczu sprzeciwu ojca i czekania, aż będzie wystarczająco dorosły, aby je zrealizować z własnej woli⁴⁴.

Czas spędzony w oczekiwaniu na kapłaństwo był naznaczony pragnieniem, aby odpowiedzieć na Boże wezwanie i sprawić, by powołanie, które Bóg mu powierzył, wzrastało. „Nasz Pan szuka dusz, które Mu się oddadzą, które oddadzą Mu się w pełni, aby żyć Jego życiem, Jego łaską, Jego światłami, Jego wolą”⁴⁵. We wczesnych latach kapłaństwa o. Dehon, będąc pochłonięty pracą duszpasterską, pozostawał uważny na to, co Bóg przekazywał mu w sercu⁴⁶.

⁴² NQT 44, 7.

⁴³ Por. NQT 1, 7.64.

⁴⁴ Por. NHV 5, 34.65.

⁴⁵ NQT 2, 23.

⁴⁶ Por. NHV 12, 1.

W doświadczeniu wiary o. Dehona na tym etapie jego życia poświęcenie się było przeżywane jako treść jego modlitwy i było tłumaczone jako poddanie się woli Bożej⁴⁷, jako postawa, która stawiała go przede wszystkim w działaniu z Duchem Świętym⁴⁸ i czyniła go narzędziem w rękach Pana. Innymi słowy, oddanie upodabnia się bardziej do dyspozycyjności, współpracy, uległości, gotowości, otwartości na wolę Pana, który go powołał⁴⁹.

Uczucie straty, którego doświadczył w okresie *Consummaturum est*, doświadczenie kasaty Oblatów Serca Jezusowego, charakteryzuje się cierpieniem z małości i słabości, z nieodpowiadania temu, o co prosił go Pan: „Jakże jestem gorszy od mojej wielkiej misji! Nie mam ani świętości, ani talentu, ani potrzebnej energii. Muszę szczególnie oddać się woli naszego Pana i pokładać w Nim całą moją ufność. To Jego dzieło, On wszystko uczyni”⁵⁰.

Ten sam okres jest również naznaczony wyrażeniem *fiat*⁵¹, *niech się stanie*, jako postawa akceptacji prób z powodu osobistych ograniczeń i niezrozumienia woli Pana. Z tego powodu nieustannie prosi o przebaczenie za swoje błędy i grzechy, nie pozwalając sobie jednak na zniechęcenie: „Nasz Pan zsyła mi opatrnościowe ostrzeżenia, abym mógł naprawić moje błędy: „Panie, pomóż nam” (Ps 44,27)”⁵². Postawa opuszczenia, przeżywana jako wcześniejsze doświadczenie wiary o. Dehona, rodzi w nim ufność w wolę i Opatrzność Bożą⁵³: „Smutek jest złą konsekwencją. Przynosi tyśiąc pokus. Chcę zareagować na niego poprzez zaufanie Panu, porzucenie i wielkoduszność w zanurzeniu”⁵⁴.

⁴⁷ Por. NQT 3, 45.186.423.

⁴⁸ Por. NQT 1, 99.

⁴⁹ Por. NQT 2, 1.

⁵⁰ NQT 4, 26.

⁵¹ Por. NQT 4, 219.

⁵² NQT 4, 229.

⁵³ Por. NQT 4, 33.

⁵⁴ NQT 4, 49.

Consummatum est oznaczało nie tylko zatrzymanie pracy zewnętrznej, ale przede wszystkim wewnętrzną porażkę⁵⁵. Z tego powodu o. Dehon starał się z wielką uwagą wsłuchiwać w wolę Bożą i na nowo odczytywać początkowe inspiracje, które doprowadziły go do ponownego podjęcia z większą mocą ducha immolacji i żerty, typowego dla nabożeństwa do Serca Jezusowego.

Moim celem jest żyć i umrzeć jako prawdziwa żertwa Serca Jezusa. Z tego powodu zachowam siebie w całkowitym oddaniu całej mojej istoty Sercu Jezusa. Będę miał synowskie zaufanie do Niego, powierzę się całej Jego woli i upodobaniu. Będę czynił wszystko z miłości w duchu wynagrodzenia. Wyrzekam się wszelkich tak frywolnych jak i jedynie czysto naturalnych uczuć – będę się starał kierować Działem tegoż Najświętszego Serca do jego celu i w duchu, który jest mu właściwy⁵⁶.

W ostatnich dekadach swojego życia o. Dehon stał się bardziej świadomy spadku swoich sił fizycznych. Ta świadomość sprawiła, że potwierdził swoje doświadczenie ufności i zawierzenia miłosierdziu Serca Jezusowego: „To jest ostatni zeszyt i może to być ostatni rok. *Fiat!* [...] Moja kariera dobiega końca, to zmierzch mojego życia... Popęłniłem nieskończoną liczbę błędów, ale ufam w miłosierdzie Najświętszego Serca”⁵⁷.

Ojciec Dehon spędził czas pierwszej wojny światowej jako okres wygnania, cierpiąc z ludźmi i starając się zrozumieć, skąd się wzięło tyle nędzy⁵⁸. Wielkie zniewagi spowodowane grzecha-

⁵⁵ W szczególności zeszyty NHV mają charakter, który bardzo dokładnie opisuje tę postawę wewnętrznego uwagi na Boże wezwanie i wolę (por. NHV 14, 203-210; 15, 9).

⁵⁶ NQT 3, 186.

⁵⁷ Interesujące jest to, jak zaczyna swoje ostatnie zeszyty, zawsze mówiąc, że jego ostatnie. «C'est le dernier cahier et peut-être la dernière année. *Fiat!* Ma carrière s'achève, c'est le crépuscule de ma vie... Popęłniłem nieskończoną liczbę błędów, ale ufam w miłosierdzie Najświętszego Serca”. NQT 45, 1.

⁵⁸ Na szczególną uwagę zasługuje czas, w którym nie można opuścić Saint-Quentin między 1915 a 1919 rokiem. Por. NQT 37, 1; 40, 141.158.

mi i pogardą dla Serca Jezusa skłoniły ojca Dehona do ponownego złożenia siebie w ofierze⁵⁹ i do bardziej gorliwego zaangażowania się w wynagrodzenia: „Tak jak Jezus, chcę odprawiać adorację wynagradzającą i ubolewać nad grzechami świata. Z Nim chcę się modlić. Z Nim chcę się ofiarować i oddać Bogu jako ofiara miłości i zadośćuczynienia”⁶⁰.

Postawa opuszczenia w tym kontekście staje się głębokim zaufaniem i niesie niezmacony pokój⁶¹, wymaga jednak cierpliwości, aby znieść ciężar krzyży i ofiarowania siebie: „Jeśli próba jest ciężka, możemy powiedzieć przez chwilę jak nasz Pan: „Niech ten kielich odejdzie ode mnie, ale zawsze będziemy dodawać: „Panie, niech Twoja wola się stanie, a nie moja’ [Mt 26, 39]”⁶². Doświadczenie oddania się Dehona rodzi przestrzeń dla zażyłości z Bogiem, która prowadzi go do poszukiwania i poddania się woli Bożej w uległości wobec Jego Opatrzności⁶³. Oddanie jest żywiołem ofiary i z tego powodu wymaga zaufania, rozeznania, pokory, cierpliwości, zanurzenia i całkowitego ofiarowania siebie⁶⁴. Ojciec Dehon przeżywa opuszczenie jako swoje powołanie i misję⁶⁵, ponieważ postrzega je jako ściśle związane z tajemnicą *Ecce venio* Chrystusa i *Ecce Ancilla* Maryi⁶⁶.

Święte poddanie się: czyż nie jest właściwe, aby ofiara oddała się całkowicie, bez zastrzeżeń i troski o przyszłość, do dyspozycji tego, któremu jest ofiarowana? Tak, to jest *Ecce venio* [Ps 40,8 i Hbr 10,7,9], ślub poświęcenia się, który nasz Pan polecił swoim uprzywilejowanym żertwom, Małgorzacie, Mat-

⁵⁹ Por. NQT 35, 17.89.

⁶⁰ NQT 35, 63.

⁶¹ Por. NQT 39, 103,104,134.

⁶² NQT 39.85.

⁶³ Por. NQT 1, 64; 6, 152; 34, 195; 40, 122; 44, 153; 45, 71.

⁶⁴ Por. NQT 2:13; 4:42,115; 39:103,134; 44:63.

⁶⁵ Por. NQT 3, 423; 40, 113.

⁶⁶ Por. NQT 6, 119.125.

ce Teresie od Jezusa itd. Daj mi tego ducha, o Boskie Serce Jezusa!⁶⁷.

1.4. Społeczne panowanie Jezusa Chrystusa

Przedstawione powyżej duchowe wymiary zjednoczenia z Bogiem i poddania się są częścią wewnętrznego wymiaru dawnego doświadczenia o. Dehona. Społeczne panowanie Jezusa Chrystusa jest zewnętrznym i konkretnym wyrazem całego wewnętrznego ruchu życia wiary⁶⁸.

Oznacza to, że apostolat społeczny o. Dehona jest kształtowany w kontekście Najświętszego Serca Jezusa i ma w tajemnicy Eucharystii konkretne odniesienie do Bożej miłości. W szczególności warto zauważyć, że we Florencji o. Dehon znalazł artystyczne przedstawienie Eucharystii na tronie w drzwiach *Palazzo Vecchio* (Starego Pałacu), co było dla niego jasnym wyrazem społecznego panowania Jezusa: „Społeczne panowanie naszego Pana jest również głoszone we Florencji. Nad drzwiami *Palazzo Vecchio* starożytni książęta Toskanii przedstawili hostię eucharystyczną na tronie z napisem: *Rex regum, Dominus dominantium*. Uznaje się w tym społeczną królewskość Jezusa Chrystusa”⁶⁹. Był pod takim wrażeniem tego przedstawienia, że podczas powtórnej wizyty we Florencji musiał tam wrócić: „Musiałem znów zobaczyć znak społecznego panowania Jezusa Eucharystii, który jest wyryty nad drzwiami *Palazzo Vecchio*”⁷⁰.

Było wiele inicjatyw, które naznaczyły apostolat społeczny o. Dehona: spotkania studiów społecznych⁷¹, kongresy⁷², konferencje we

⁶⁷ NQT 3, 32.

⁶⁸ Por. NQT 42, 155.

⁶⁹ NQT 4, 274.

⁷⁰ NQT 5, 92.

⁷¹ Por. NQT 10, 100; 16, 108.114.

⁷² Por. NQT 4, 370; 10, 107; 11, 91; 39, 120,122,124.

Francji i Rzymie⁷³ oraz różne publikacje⁷⁴. Ponadto, realizacja jego powołania do życia zakonnego i Zgromadzenia, które założył, odbywała się wokół dzieła społecznego, Kolegium Świętego Jana⁷⁵.

Praca społeczna Dehona miała zatem Eucharystię jako centralny element, ale była motywowana wezwaniem społeczeństwa przechodzącego głęboką transformację, w której niektóre warstwy, takie jak klasa robotnicza, nie miały ustalonych praw. W tym kontekście ojciec Dehon chciał propagować nauki społeczne papieża Leona XIII, jak komentuje w swoim dziele *Chrześcijański Katechizm Społeczny*: „Niech ta mała książka stanie się klasykiem i spopularyzuje nauki papieża Leona”⁷⁶. Dehon komentuje, że jedynym lekarstwem na zło społeczne jest przeobfita miłość Serca Jezusowego:

Czyż sam obraz Najświętszego Serca, krzyż, który nam przypomina, Eucharystia, do której nas prowadzi, nie są najlepszymi źródłami miłości, pierwocinami świętego ognia? Czyż ten błogosławiony obraz, który wdziera się do wszystkiego, do naszych sanktuariów, naszych ołtarzy, naszych domów, a wkrótce na nasze flagi, nie rozświecili miłości i nie umocni jedności? Ach, mamy nadzieję i widzimy te same znaki w słowach dobrego Mistrza, który powiedział do Małgorzaty Marii: „To nabożeństwo przyjdzie jako nowe odkupienie. [...] Wreszcie, w tej proklamacji Leona XIII: „istnieje obfite wylanie miłości, które jest przede wszystkim konieczne, aby mieć nadzieję na zbawienie, a tej miłości nie można wycofać z Serca Jezusa”⁷⁷.

Wspominając swój apostołat społeczny, o. Dehon stwierdza, że było to prawdziwe powołanie i misja opatrnościowa⁷⁸. Po wymienieniu i skomentowaniu swoich różnych dzieł podsumowu-

⁷³ Por. NQT 11, 3.12.116; 12, 32; 16, 43; 34, 123; 39, 123.

⁷⁴ Por. NQT 10,118; 12,110; 13,143.

⁷⁵ Por. NHV 12, 153. Zob. także NQT 39, 119.

⁷⁶ NQT 12,110.

⁷⁷ L. Dehon, *Catéchisme social*, 1898, s. 307-308.

⁷⁸ Por. NQT 39, 119.

je z pokorą: „W całym tym apostolacie nie widziałem nic innego, jak tylko podnoszenie na duchu małych i pokornych, zgodnie z duchem Ewangelii”⁷⁹.

1.5. Misja

Dla o. Dehona misja zajmowała szczególne miejsce. To prawda, że nigdy nie pracował jako misjonarz *Ad Gentes*, ale żył nią intensywnie, jak wyznał w ostatnim zeszycie *Notes Quotidiennes*, jakby przeglądając wszystko, czego doświadczył:

Ideałem mojego życia, ślubem, który złożyłem ze łzami w młodości, było bycie misjonarzem i męczennikiem. Wydaje mi się, że wypełniłem ten ślub. Jestem misjonarzem, ponieważ mam ponad stu misjonarzy we wszystkich częściach świata. Jestem męczennikiem ze względu na serię prób, które Nasz Pan poddał mój ślub żertwy, zwłaszcza w latach 1878-1884, poprzez wszelkie ogołocenia i upokorzenia między *Consummatum est* a upływami krwi traconej przy różnych okazjach⁸⁰.

W rzeczywistości intencja misyjna była obecna już od początku założenia Zgromadzenia, kiedy to o. Dehon, podczas audiencji u Papieża⁸¹, poprosił o błogosławieństwo dla projektu misyjnego w Ekwadorze⁸². W 1925 r. o. Dehon wysłał już misjonarzy do Ameryki Łacińskiej, Afryki i Oceanii⁸³. W każdym misjonarzu upatrywał Kościół niosący Ewangelię ją potrzebującym⁸⁴; marzył o przyczynieniu się do formacji duchowieństwa tego regionu: „Chcemy tam francuskich misjonarzy, którzy poświęcą się formacji duchowień-

⁷⁹ NQT 39, 125.

⁸⁰ NQT 45, 1.

⁸¹ Dla ścisłości, już w 1882 r. pisze list do papieża, w którym z całą wspólnotą wyraża gotowość do pracy na misjach, cfr. AD. Inv. 655.00 B. 37/4 (przyp. tł.).

⁸² Por. NQT 4, 291.302.

⁸³ Por. NQT 6:44; 11:122; 12:35; 18:54; 44:136.

⁸⁴ Por. NQT 35, 173.

stwa w Ameryce Południowej”⁸⁵; cierpiał na wieść o chorobie lub śmierci swoich zakonników na misjach⁸⁶; uważnie śledził każdą misję⁸⁷, a nawet odwiedzał je, gdy było to możliwe⁸⁸.

O. Dehon rozumiał, że misja powinna być zawsze w ścisłej jedności i komunii z Kościołem i już na początku swojej pracy prosił Rzym „o misję w *odległych krajach*. Będzie to niewątpliwie początek czegoś wielkiego”⁸⁹. Co więcej, szczegółowo opisał wizyty, które odbył do tych misji, co znajduje potwierdzenie w zapiskach⁹⁰.

1.6. Pobożność do świętych

Doświadczenie wiary Ojca Dehona, oprócz tego, że ma swoje korzenie w oddaniu, zjednoczeniu z Bogiem, Eucharystii i zewnętrznie konkretyzuje się w apostołacie społecznym i misjach, ma również odwołanie do świętych Kościoła.

Centralnym punktem jego nabożeństwa do świętych jest zjednoczenie z tajemnicami Boga, które oni potrafili przeżywać i za którym o. Dehon również tęsknił. Innymi słowy, to tak, jakby święty zdobył skarb poprzez zjednoczenie z Bogiem. „Święci są naszymi prawdziwymi przyjaciółmi. Ile łask, ile skarbów w niebie zawdzięczamy im za ich przykłady, za ich wstawiennictwo! Szukanie przyjaciół i skarbów wyłącznie u Boga jest szaleństwem...”⁹¹. Kiedy o. Dehon czci świętego, zdaje sobie sprawę, że ma dostęp do tego skarbu życia i łaski. Dlatego jego sposobem zwracania się do świętych jest zazwyczaj formuła *przylączę się do*, która wyraźnie pod-

⁸⁵ NQT 3, 370.

⁸⁶ Por. NQT 17, 111.

⁸⁷ Por. NQT 18, 118; 43, 112.

⁸⁸ Por. NQT 20, 41.46-47.

⁸⁹ NQT 4, 100.

⁹⁰ Zobacz na przykład wizytę w Ameryce Łacińskiej, opisaną w zeszytach NQT 21; 22; 23.

⁹¹ NHV 8, 133.

kreśla indywidualność jednego i drugiego, zmierzających do tej samej drogi lub tego samego zjednoczenia z Bogiem⁹².

W praktyce, doświadczenie wiary w jedności ze świętymi rozpoznaje w nich wzór, przykład lub podsumowanie życia w tajemnicach Boga⁹³. W przypadku o. Dehona szczególnie istotne były tajemnice Serca Jezusowego.

Z Siostrą Teresą oddajemy się całkowicie woli Bożej [...]. Wraz z nią i św. Małgorzatą Marią ofiarujemy Bogu nasze modlitwy, naszą pracę i nasze smutki w zjednoczeniu z Najświętszym Sercem Jezusa w duchu uwielbienia, miłości, immolacji i wynagrodzenia [...]. Wraz ze św. Janem kładę głowę na Sercu Jezusa tak często, jak tylko mogę, dniem i nocą. Chcę być dla Jezusa małą częścią tego, czym był dla niego św. Jan⁹⁴.

Wydaje się, że o. Dehon nie tylko jednoczy się ze świętymi i ich zasługami, ale kiedy ich przywołuje, odkrywa żywotny skarb i ofiarowuje go Bogu wraz z własnymi modlitwami i intencjami⁹⁵:

Ofiaruję Ci [o Maryjo] przede wszystkim wielkie pozdrowienie, które przyniósł Ci anioł Gabriel [...]. Ofiaruję Ci pozdrowienie, które Bóg dał Ci od Trójcy Świętej. – Boskie pozdrowienie, które uczyniło Cię Matką Boga [...]. Przywłaszczam sobie tę myśl św. Małgorzaty Marii: „O Serce Jezusa, pragnę zjednoczyć się z Tobą, posiąść Cię i pochłonąć się w Tobie, obyś był moim opóźnieniem na zawsze”⁹⁶.

Ojciec Dehon wzywał również swojego anioła stróża, a przez Maryję: „Wraz z Nią, naszymi aniołami stróżami i świętymi, składam Trójcy Przenajświętszej piękną ofiarę Serca Jezusowego na chwałę Boga i we wszystkich intencjach, w których muszę się modlić”⁹⁷. Do-

⁹² Por. NQT 45, 4.8.14.16.

⁹³ Por. NQT 1, 6.136; 2, 31; 3, 347; 18, 45.

⁹⁴ NQT 45, 71-72.

⁹⁵ Por. NQT 39, 33-34.

⁹⁶ NQT 45, 73.78.

⁹⁷ NQT 41, 2; zob. także NQT 6, 151.

świadczenie wiary o. Dehona ze świętymi charakteryzuje się zjednoczeniem i konfiguracją z ich modlitwami i zasługami. Podziw i entuzjazm dla cnót świętego prowokuje w o. Dehonie to samo pragnienie, aby skonfigurować swoje życie. Krótko mówiąc, poprzez świętych wzywa, chwali, czci i pociesza Serce Jezusa⁹⁸.

2. Niektóre wnioski post-porównawcze

Doświadczenie wiary chrześcijańskiej ojca Dehona jest zjednoczone z jego miłością Serca Jezusowego. Podstawą jego doświadczenia wiary jest Serce Chrystusa⁹⁹. To Serce jest wzorem jego życia i jego relacji z Bogiem i jest łaską obecnego czasu¹⁰⁰.

2.1. Życie wewnętrzne

W tym sensie aspekt życia wewnętrznego, tak ceniony przez o. Dehona, źródło wewnętrznej wolności¹⁰¹ i czystej miłości¹⁰², ma swój punkt newralgiczny w Eucharystii¹⁰³. Pielęgnowanie życia wewnętrznego jest warunkiem spotkania z Bogiem lub, jak wolałby powiedzieć o. Dehon, dla życia wewnętrznego jest niezbędne *zjednoczenie z Panem*, a jednocześnie jest miejscem, w którym postrzegana i nawiązywana jest relacja ze światem¹⁰⁴.

Życie wewnętrzne ojca Dehona pozostaje w ciągłości z tradycją duchowości Serca Jezusa jako przestrzeni, w której rozwija się cała relacja z tym Sercem. Ciekawym przykładem jest wymiana serc

⁹⁸ Por. NQT 6, 94; 45, 66.

⁹⁹ Por. NQT 37, 138.

¹⁰⁰ Por. NQT 22, 69.

¹⁰¹ Por. NQT 1, 16.

¹⁰² Por. NQT 1, 185.

¹⁰³ Por. NQT 25, 33.

¹⁰⁴ Por. NQT 43, 74.

u Katarzyny ze Sieny czy odcisk ran Jezusa na sercu Gertrudy¹⁰⁵. Oryginalność Dehona polega na tym, że relacja miłości kultywowana w jego życiu wewnętrznym jest miejscem, w którym jego relacja ze światem staje się zaczynem i przygotowuje go do całej jego pracy duszpasterskiej¹⁰⁶. Tradycja do tego czasu łączyła Serce Jezusa zranione przez pogardę i grzech przede wszystkim z potrzebą wynagrodzenia poprzez ofiary i czynności liturgiczne.

2.2. Eucharystia

Eucharystia to nie tylko sakrament. W Eucharystii Serce Jezusa jest otwarte i przepelnione miłością. W tym sensie Serce Chrystusa jest miejscem bezpieczeństwa i odpoczynku, punktem odniesienia dla każdego apostołatu. Adoracja eucharystyczna była nieodzowna dla o. Dehona, ponieważ znajdował w niej sposób na odnowienie swoich sił lub po prostu na trwanie przy Panu¹⁰⁷.

Ciągłość z tradycją, jeśli chodzi o aspekt Eucharystii, realizuje się w sposobie jej pojmowania przez Gertrudę. Innymi słowy, jeśli u Lutgardy i Matyldy z Magdeburga relacja z Sercem Jezusa miała miejsce w modlitwie, to u Gertrudy, co potwierdziła Małgorzata Maria, został zainaugurowany rodzaj relacji z Sercem Jezusa, który miał miejsce przede wszystkim w Eucharystii: Serce Jezusa jest w Eucharystii¹⁰⁸. W tym o. Dehon wykorzystuje rozległą symbolikę i wyrażenia obecne u Mechtyldy z Hackeborn, takie jak miejsce schronienia i odpoczynku, oraz objawienia Małgorzaty Marii dotyczące Mszy św. wynagradzającej i adoracji. Oryginalność Dehona polega na pojmowaniu Eucharystii jako miejsca odniesienia i dojrzewania dla każdego i wszystkich apostołów, w sensie roz-

¹⁰⁵ Por. Raimondo Da Capua, *S. Caterina da Siena...*, 1992, s. 178-182; Gertrude d' Helfta, *Le Héraut de l'amour divin*, 2016, II, 4 (242).

¹⁰⁶ Por. NQT 4, 211; 43, 74; NHV 6, 62.

¹⁰⁷ Por. NQT 37, 25.32.

¹⁰⁸ Zob. Marguerite-Marie Alacoque, «*Vie de Sainte Marguerite-Marie écrite par elle-même*», w: Sainte Marguerite-Marie: *ouvrages choisies*, 1962, s. 92 (97).

ważania działania, podejmowania decyzji i ofiarowania ich Sercu Jezusa¹⁰⁹.

2.3. Oddanie

Relacja i, w konsekwencji, jej implikacje między tymi aspektami wydarzają się właśnie jako pełna miłości odpowiedź na miłość, która poprzedza o. Dehona pod obrazem Serca Chrystusa. Porzucenie jest skonfigurowane na tej drodze odpowiedzi, postawy i wewnętrznego usposobienia, które będzie konkretnie implikowane w jego zewnętrznym zachowaniu w niezliczonych inicjatywach, które o. Dehon może pracować¹¹⁰. Innymi słowy, w życiu wewnętrznym, poprzez modlitwę, o. Dehon wchodzi w Serce Jezusa i doświadcza odorującej miłości wdzięczności i współczucia. Z powodu tego doświadczenia, o. Dehon rzuca się w ufną postawę oddania.

Porzucając siebie z największą dyspozycyjnością i zaufaniem, okazując intymność i głęboką czystą miłość, w celu urzeczywistnienia w swojej osobie misterium paschalnego Jezusa, stając się ofiarą tak jak On, Ojciec Dehon starał się pielęgnować w sobie konfigurację uczuć z uczuciami Chrystusa, dlatego szczególnie złożył ślub *ofiary*.

Ślub ten nie miał jednak na celu szukania cierpienia. Kiedy pojawiał się ból, choroba, oszczerstwa, problemy i trudności, były one składane w ofierze, przyobleczone w miłość, zjednoczone z ofiarą krzyża Chrystusa, aby zostały przemienione w życie, w zmartwychwstanie¹¹¹. Dla o. Dehona każda próba jest obietnicą łaski i życia, gdy jest zjednoczona z ofiarą Chrystusa¹¹².

Ciągłość w odniesieniu do powierzenia, a w konsekwencji do jego ślubu żertwy, podąża śladami pozostawionymi przez Gertrudę

¹⁰⁹ Por. NQT 4, 197; 25, 33.

¹¹⁰ Cf. NQT 35, 63; 38, 23.97.

¹¹¹ Cf. NQT 1, 128; 4, 345.

¹¹² Cf. NQT 36, 42.

i Małgorzatę Marię¹¹³. W swoim oddaniu starały się być dyspozycyjne, aby pełnić wolę Pana. Wielkim przykładem tej dyspozycyjności i posłuszeństwa jest Jezus ze swoim *Ecce venio*, do którego dążył o. Dehon. Ślub żertwy o. Dehona charakteryzuje się, oprócz cierpienia prób, konsekwencją porzucenia siebie jako tego, który daje siebie bez zastrzeżeń. Być może jest to oryginalne podejście ojca Dehona do aspektu oddania: wyrzucie się siebie zgodnie z wolą Pana, aż do zjednoczenia się z Chrystusem – Żertwą, ale zawsze patrząc poza krzyż, wierząc w zmartwychwstanie¹¹⁴. *Wynagrodzenie* było zatem w równym stopniu duchowym ćwiczeniem w kulcie i odprawianiu Mszy, co walką społeczną o godność wyzyskiwanych robotników i edukację dzieci pozbawionych szans. Przemieniające i przepełniające doświadczenie duchowe popchnęło go w kierunku społecznym, w kierunku misji. Wydaje się niemożliwe, aby o. Dehon zachował dla siebie, w intymnej i pobożnej duchowości, doświadczenie miłości Serca Jezusa¹¹⁵.

2.4. Misja

Misja nie była czymś, czego o. Dehon doświadczał osobiście, innymi słowy, jego powołanie misyjne realizowało się poprzez misjonarzy, których wysyłał. Głównym tego przejawem było to przepełnione miłością doświadczenie, które należało przekazać. W tym sensie starał się zrozumieć prawdziwe potrzeby duszpasterskie każdego miejsca, wysyłając misjonarzy w harmonii z Kościołem, niosąc Serce Jezusa do tych regionów¹¹⁶. Jest to kwestia zgodności i ciągłości z pewnością, wolą Bożą ze strony o. Dehona, a następnie, ze strony misjonarzy, zgodności i ciągłości w sensie przyswajania charyzmatu założyciela i dawania świadectwa tej samej miłości, co Założyciel. Misja jest napędzana przez doświad-

¹¹³ Cf. NQT 3, 19.32.

¹¹⁴ Cf. NQT 1, 128; 40, 149.

¹¹⁵ Por. NQT 12, 24.

¹¹⁶ Por. NQT 4, 100; 12, 109; 20, 27.

czenie, które przynagla nas do dawania świadectwa, do komunikowania miłość Serca Jezusowego¹¹⁷.

2.5. Społeczne panowanie Serca Jezusowego

Zadośćuczynienie jest zatem bardzo związane z apostołatem społecznym. Wyrażenie *Społeczne Królestwo Serca Jezusowego*, bardzo obecne u o. Dehona, jest marzeniem o naprawionym społeczeństwie, inspirowanym zasadami Ewangelii¹¹⁸. Być może jest to jeden z powodów, dla których wysłał tak wielu misjonarzy na początku założenia Zgromadzenia. Oznacza to szerzenie miłości Serca Jezusa wśród wszystkich ludzi, naprawianie zła w społeczeństwie, dawanie każdemu człowiekowi możliwości poznania daru Serca Jezusa¹¹⁹.

Ciągłość w odniesieniu do naprawy jest zgodna z tradycją św. Jana Eudesa i Małgorzaty Marii, polegającą na składaniu ofiary czci Sercu Jezusa jako dzieła sprawiedliwości, aby za grzechy i przewinienia wynagrodzić, oraz innej ofiary miłości, aby zadośćuczynić za grzechy, zwłaszcza podczas odprawiania Mszy św. i Adoracji¹²⁰. Oryginalność polega jednak w decydującym stopniu na wyborze środków, tj. sposobu wynagrodzenia. Jeśli, z jednej strony, ojciec Dehon praktykował Mszę świętą i Adorację, aby zadośćuczynić za przestępstwa i pogardę grzeszników wobec Serca Jezusowego, to z drugiej strony czuł potrzebę formowania, nauczania i ratowania ludzi swoich czasów w duchu wynagrodzenia. Jego dzieła i przemówienia ukazują pomost lub syntezę, jakiej dokonał między duchowością a działal-

¹¹⁷ Por. NQT 45, 2.

¹¹⁸ Por. NQT 3, 255; 4, 177.

¹¹⁹ Por. NQT 38, 86.93.

¹²⁰ Por. Jean Eudes, *Œuvres complètes du vénérable Jean Eudes VII: le Cœur admirable de la Très Sacrée Mère de Dieu. Livres V-IX*, 1908, s. 20-22; Marguerite-Marie Alacoque, *Vie de Sainte Marguerite – Marie écrite par elle-même*, in Sainte Marguerite-Marie Alacoque, *Ouvres choisies*, 1962, s. 57-58; NHV 6, 77.

nością społeczną¹²¹. Mocnym wyrazem tej rzeczywistości jest Społeczne Panowanie Serca Jezusowego, którego symbolicznym gestem była intronizacja obrazu Najświętszego Serca Jezusowego w rodzinach¹²² i pragnienie, aby ten sam obraz był obecny w sanktuariach, na flagach, aby oświetlać dobroczynność¹²³.

2.6. Oddanie się świętym

Temu celowi służyło *nabożeństwo* ojca Dehona *do świętych*. Byli oni cnotliwymi przykładami praktyki miłosierdzia, czystej miłości. Mogli być naśladowani i przywoływani, ponieważ uczynili swoje życie streszczeniem życia tajemnicami Chrystusa i z tego powodu o. Dehon przywoływał ten ważny skarb, aby uczyć się i wzmacniać swoje życie duchowe¹²⁴.

Jeśli chodzi o nabożeństwo do świętych, możemy mówić o upodobnieniu, a to znaczy nie tylko dzielenia przekonania, ponieważ relacja ze świętymi polega na podziwieniu i pragnieniu bycia w głębokiej komunii z nimi. Oni są świętymi, oni zwyciężyli. Są w niebie i mogą wstawiać się, aby przekazać wiele łask. Ojciec Dehon starał się dotrzeć do ich charyzmatu i uczestniczyć w nim, zwłaszcza w ich relacji z Sercem Jezusa¹²⁵.

3. Struktura chrześcijańskiego doświadczenia wiary o. Dehona

Proponowanie opisu, który jedynie wymienia elementy i cechy, nie daje czytelnikowi dostępu do centralnej rzeczywistości ani do elementów, które leżą u podstaw wszystkich opisanych powy-

¹²¹ Sierocińce, szkoły, robotnicy, koła badań społecznych, publikacje, misje... Por. NQT 10, 107.118; 16, 108; 39, 119-124.

¹²² Por. NQT 42, 13.16.

¹²³ Por. L. Dehon, *Catéchisme social*, 1898, s. 307-308.

¹²⁴ Por. NQT 24, 62; 45, 4.66.71.78.

¹²⁵ Por. NQT 6, 178; 24, 62; 36, 98; 39, 35; 41, 4; 45, 2.4.14.78; NHV 8, 133.

żej cech. Nasuwa się pytanie: jakie jest ostateczne doświadczenie, na które wskazują wszystkie inne doświadczenia? Albo jaki jest pierwotny element, z którego wywodzą się wszystkie te charakterystyki, które możemy nazywać *wymiarami*? Na co próbują one odpowiedzieć? Na co wskazują?

Sześć aspektów przedstawionych powyżej tworzy swego rodzaju serię, która reprezentuje doświadczenie wiary o. Dehona w Najświętsze Serce Jezusa. To dzięki nim można znaleźć odpowiedzi na postawione powyżej pytania. W ten sposób warto zauważyć, że każdy z sześciu aspektów przedstawionych powyżej jest w pewien sposób powiązany ze sobą, a nawet ze wszystkimi innymi wymiarami życia o. Dehona. Odpowiedzi te ujawniają strukturę czy rdzeń doświadczenia wiary o. Dehona.

3.1. Człowiek czynu

Różne cechy, zarówno obiektywne, jak i subiektywne, pokazują, że o. Dehon był jednostką aktywną. To jest pierwszy element. Niestrudzony o. Dehon jest owocem swojej postawy teologicznej, owocem swojej wiary, nadziei i miłości. Innymi słowy, wszystkie jego wewnętrzne ewolucje, modlitwy, nabożeństwa, umartwienia, w taki czy inny sposób, prędzej czy później, prowadzą do praktyki apostołskiej¹²⁶. W tym sensie dla o. Dehona wszystko jest możliwe do przeżycia, a modlitwa ma swój wyraz w działaniu: na przykład sytuacja wojny zmotywowała go do potwierdzenia ślubu żertwy oraz do trwania przy sprawowaniu Mszy św. i Adoracji wynagradzającej¹²⁷; a doświadczanie spoczynku w Sercu Jezusa, doświadczenie Jego miłości, Jego prawdy, poruszyło go do kochania ludzi, walki o ich sprawiedliwość i sprawy społeczne¹²⁸.

¹²⁶ Por. NQT 25, 22; 38, 86.93

¹²⁷ Por. NQT 3, 192; 18, 68; 25, 7; 26, 112; 35, 63.89.112.133.140-141; 41, 62; NHV 15, 98.

¹²⁸ Cf. NQT 6, 188; 35, 102; NHV 5, 150.197.

3.2. Miłość

Innym czynnikiem, który wydaje się łączyć, ukierunkowywać i formować główne charakterystyczne elementy chrześcijańskiego doświadczenia o. Dehona i który wyraża jego wewnętrzną intencję, jest miłość. Jest to element centralny: Bóg jest miłością, stworzenie człowieka jest przejawem tej miłości. Jednak dowodem tej miłości jest wcielenie Syna, a najbardziej sugestywnym wyrazem serce otwarte na krzyżu. O. Dehon doświadczył tej miłości i zareagował na nią w dynamiczny sposób, starając się dzielić z ludźmi cennym darem, którego doświadczył¹²⁹.

Ten wymiar miłości uzasadnia wysiłki zmierzające do wynagrodzenia Sercu Jezusa i potwierdzenia owocności apostołskiej w takim stopniu, w jakim opiera się on na Sercu Jezusa. Dzieła społeczne o. Dehona opierają się na osobistej odnowie człowieka poprzez miłość¹³⁰, niezależnie od tego, jak wiele jest dzieł, musi być ono proporcjonalne do spoczynku i odnowienia sił w Eucharystycznym Sercu Jezusa¹³¹.

Ecce venio Jezusa i *Ecce Ancilla* Maryi wpisują się w tę interpretację. Są konkretnymi wyrazami miłości, daru z siebie, służby, posłuszeństwa i porzucenia, które są podtrzymywane przez miłość. Ojciec Dehon w posłuszeństwie i oddaniu się Jezusa, i nie bez Maryi, dostrzega pełnię miłosnej odpowiedzi, którą on również powinien dać¹³².

3.3. Hipoteza dotycząca struktury doświadczenia wiary o. Dehona

Wreszcie, hipotetyczna struktura chrześcijańskiego doświadczenia wiary ojca Dehona, miałyby, jako centralny i fundamentalny

¹²⁹ Por. NQT 37, 25.138; NHV 5, 196-197; 11, 37.

¹³⁰ Por. NQT 3, 313; 36, 46; 41, 29.

¹³¹ Por. NQT 2:10; 6,51; 25,33

¹³² Por. NQT 3, 32.51.143; 40, 104; NHV 13, 71.75; 14, 41-43.89.

element, jasną świadomość obecności Boga, połączoną z miłością głęboko zakorzenioną w osobie ojca Dehona, zdolną do ukształtowania i odnowienia jego osoby zgodnie z Sercem Jezusa, a także sprawiającą, że jego osoba zwraca się do innych w niestrudzonej praktyce odnawiania (*reparatio*) ludzkości i społeczeństwa¹³³.

Niektóre z bardziej szczególnych cech tej wcielonej miłości to niewątpliwa pewność tej miłości do własnej osoby¹³⁴; uznanie, że ta miłość nie jest jeszcze znana i często jest pogardzana¹³⁵; że obecność tej miłości jest lekarstwem i pokojem i braterstwa dla człowieka i społeczeństwa¹³⁶; oraz że jest miłością, którą z tego powodu należy szerzyć w świecie¹³⁷.

4. Zrozumieć chrześcijańskie doświadczenie o. Dehona

Chrześcijańskie doświadczenie wiary Dehona można opisać jako głębokie przeżycie obecności¹³⁸ i duchowej komunii z Bogiem, realizowanej w uczuciach i ideałach, kulcie i pobożności wobec Najświętszego Serca Jezusa. Tym doświadczeniem miłości i życia, które winno nie zamykać się w sobie, czuł się zobowiązany dzielić konkretnie z innymi wiernymi i z całym społeczeństwem.

Aby osiągnąć to zrozumienie, podąża się ścieżką, która zawsze miała całość jako horyzont. Innymi słowy, od momentu wyboru doświadczeń do opisania, poprzez ich kategoryzację na aspekty, zawsze dąży się, by otworzyć się na całość znaczenia. Z tego powodu, na tym etapie rozumienia, opis definicji doświadczenia wiary chrześcijańskiej przeżywanej przez o. Dehona realizuje się również w horyzoncie holistycznym. Można zatem powiedzieć, że w tym

¹³³ Por. NQT 1, 65.139; 6, 94-95; 37, 138; 40, 92; NHV 5, 144-145.

¹³⁴ Por. NQT 4, 172.

¹³⁵ Por. NQT 41, 5-6; NHV 11, 108.

¹³⁶ Por. NQT 11, 91; 12, 32; NHV 2, 214; 11, 107-108.

¹³⁷ Por. NQT 36, 92; 38, 129; 45, 68.

¹³⁸ Por. NQT 39, 134.

opisie przedstawionym powyżej, zawiera się w zasadzie całe doświadczenie wiary o. Dehona.

W rzeczywistości jego *doświadczenie było przeżyte* głęboko i obejmowało całe jego życie. Zaczęło się od tego doniosłego wydarzenia w Wigilię Bożego Narodzenia, kiedy był nastoletnim uczniem w Hazebrouck¹³⁹. Było to powołanie, które zaakceptował i które radykalnie pogłębiło się w jego życiu. Z szacunkiem stawiał czoła swoim rodzicom, znosił nieporozumienia i porażki, takie jak *Consumatum est*¹⁴⁰, cierpiał z powodu wojny¹⁴¹ straty¹⁴² i choroby¹⁴³. Było to doświadczenie tak głębokie, że o. Dehon zainwestował w nie wszystko i stało się ono jego dziedzictwem¹⁴⁴.

Obecność Boga w codziennym życiu o. Dehona i jego *komunia* z Nim nasilały się w miarę upływu czasu i w zależności od złożoności wyzwań i problemów, przed którymi stawał, takich jak *Consumatum est*. Komunia czyli zjednoczenie z Panem było gwarancją, że Boża Opatrzność go nie opuści. Dlatego tak bardzo nalegał na życie wewnętrzne, ponieważ doświadczał je jako przestrzeń doświadczenia Bożej obecności, wymiar, w którym rozwija się przyjaźń i zażyłość z Bogiem¹⁴⁵. Była to pewność i przekonanie tak realne, że obejmowało *całą osobę* o. Dehona. Jego reakcja lub odpowiedź wpłynęła na jego uczucia, ideały, gesty i wiarę. Wszystko było wchłaniane i pielęgnowane przez *płomień* Serca Jezusowego¹⁴⁶. To jego osobista konfiguracja z Sercem Jezusa sprawiła, że dostosował swoje uczucia do uczuć Chrystusa w Męce; jego modlitwa

¹³⁹ Por. NQT 40, 118; 44, 135.

¹⁴⁰ Por. NQT 44, 136.

¹⁴¹ Por. NQT 35, 73.86.

¹⁴² Por. NQT 40, 112-113.

¹⁴³ Por. NQT 45, 1.

¹⁴⁴ Por. NQT 3, 339; L. Dehon, *Directoire spirituel*, 1936, s. 138.

¹⁴⁵ Por. NQT 41, 2.

¹⁴⁶ Por. NQT 1, 38; 25, 33; 38, 51; NHV 14, 191.

spoczywała w Sercu Jezusa¹⁴⁷, a osobista pobożność miała za obiekt to Najśw. Serce; jego ideały, jego inteligencja były ukierunkowane na zrozumienie i odkrycie, jak najlepiej żyć propozycją Ewangelii.

Ta pewność i przekonanie, wchłonięte i pielęgnowane w *miłości* Serca Jezusowego, przede wszystkim rodziła w o. Dehonie poczucie poszerzenia serca; i pozwalała mu dostrzec, że brak uznania i refleksji nad tą miłością sprawia, że człowiek żyje przeciętnie, bez doprowadzenia swoich zdolności i mocy do doskonałości¹⁴⁸. Ta sama miłość ma cechę uzdrawiającą, regenerującą, naprawczą, tworząc cywilizację braterstwa i miłości¹⁴⁹.

Doświadczenie o. Dehona było przede wszystkim *doświadczeniem przebrania miary*. Inny¹⁵⁰mi słowy, o. Dehon znalazł się w sytuacji, w której osobiście nie mógł pomieścić doświadczenia, które przeżywał. Było to doświadczenie duchowe, które sprawiło, że stał się niespokojny i wykorzystał jego praktyczny aspekt, dokonując dzieł, aby poznać miłość i życie zawarte w Sercu. Współdzielenie się oznacza coś więcej niż zwykła komunikacja, oznacza darowanie się, w której podmiot uczestniczy w dzielonej treści, a zatem istnieje osobista implikacja. Dehon został przynaglony przez Serce Chrystusa do dawania świadectwa o miłości tego Serca i do walki, aby struktury społeczne były sprawiedliwe, zdolne do wspierania wspólnoty zjednoczonej w miłości, to znaczy Królestwa Serca Jezusa¹⁵¹.

Bibliografia

- Dehon Leon, *Catéchisme social*, Paris, Bloud et Barral, 1898.
Directoire spirituel des Prêtres du Sacré-Cœur de Jésus, Turnhout, Anciens Etablissements Splichal, 1936.

¹⁴⁷ Por. NQT 45, 72.

¹⁴⁸ Por. NQT 1, 40; 37, 138; 40, 68; 43, 81; NHV 5, 133.169.

¹⁴⁹ Por. NQT 3, 269; 4, 166; 35, 80; 37, 152; 43, 81.

¹⁵⁰ Por. NQT 45, 77.

¹⁵¹ Por. NQT 45, 1.41.44.50-54.

Notes sur l'histoire de ma vie(<https://www.dehondocsoriginals.org/publicati/JRN/NHV>).

Notes Quotidiennes: lumina et proposita (<https://www.dehondocsoriginals.org/publicati/JRN/NQT>)¹⁵².

Gertruda D'helfta. *Laraldo del divino amore: rivelazioni di S. Geltrude*. Varese: Edizioni Cantagalli, 1965.

Marguerite-Marie Alacoque, *Vie de Sainte Marguerite-Marie écrite par elle-même*. w: ID. *Ceuvres choisies*, Paray-le-Monial, Éditions Saint-Paul, 1962, ss. 1-119.

Raimondo Da Capua, S. *Caterina da Siena: Vita scritta dal Beato Raimondo da Capua confessore della santa*, Siena, Edizioni Cantagalli, 1982, (I classici cristiani).

ks. Rubens Rieg SCJ – licencjat z filozofii na Papieskim Uniwersytecie Katolickim Rio Grande do Sul (Brazylia) i teologii na Uniwersytecie Gregoriańskim. Doktorat z teologii, specjalizujący się w duchowości, na Uniwersytecie Gregoriańskim.

Oryginał znajduje się w: „Teologia em Questão” 34 (2018) 11-41

Tłumaczenie z j. portugalskiego Jakub Bieszczad SCJ

¹⁵² Oryginalna biografia obejmuje każdy zeszyt oddzielnie. W obecnym wydaniu zrezygnowano z tego zabiegu dla uproszczenia.